

Exodus 23:19 – Duurzaamheid en Eeuwigheid (3)

- Tekst: Exodus 23:19b

¹⁹(...) Je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder.

Preek

Korte inleiding preek

Lieve mensen,

In allerlei religies is voedsel belangrijk. Hoe je omgaat met voeding is een uiting van je geloof. Dat zie je bij Hindoes en Boeddhisten, bijvoorbeeld. En Moslims eten alleen halal, dat betekent onder andere dat ze geen varkensvlees eten en geen alcohol drinken. Joodse wetten schrijven kosher eten voor: ook geen varkensvlees, maar bijvoorbeeld ook geen schaaldieren of vissen zonder schubben. Je voedsel is een manier om je te onderscheiden van de rest van de wereld.

Is dat voor christenen ook zo? Zeker in het begin van het christendom, net na Jezus, was dat nogal een dingetje. De voedselcultuur is zo verweven met je leven. Bijna vanzelfsprekend hoorde dat er bij Joost leest nu 2 stukken voor uit Handelingen, waarin je ziet hoeveel overredingskracht het kost om apostelen en de eerste christenen er van te overtuigen dat ze alles mogen eten. Eerst is het Petrus die een visioen krijgt en daarna een brief van de eerste kerkelijke vergadering, in Jeruzalem, waarin ze duidelijk maken waaraan nieuwe christenen moeten voldoen.

- Bijbellezing 1: Handelingen 11:1-10

¹De apostelen en de gemeenteleden in Judea hoorden dat ook niet-Joden Gods woord hadden aanvaard. ²Toen Petrus terugkwam in Jeruzalem, spraken de Joodse gelovigen hem hierover aan ³en verweten hem dat hij onbesnedenen had bezocht en samen met hen had gegeten. ⁴Daarop zette Petrus uiteen wat er precies gebeurd was. Hij zei: ⁵Toen ik in Joppe aan het bidden was, werd ik gegrepen door een visioen: een voorwerp dat op een groot linnen kleed leek, werd aan vier punten uit de hemel neergelaten tot vlak bij mij. ⁶Ik keek er aandachtig naar en zag de lopende en kruipende dieren van de aarde, en ook de wilde dieren en de vogels van de hemel. ⁷En ik hoorde een stem tegen me zeggen: "Ga je gang, Petrus, slacht en eet." ⁸Maar ik antwoordde: "Nee, Heer, in geen geval, want ik heb nog nooit gegeten van iets dat verwerpelijk of onrein is." ⁹Maar voor de tweede keer kwam er een stem uit de hemel: "Wat God rein heeft verklaard, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen." ¹⁰Dat gebeurde tot driemaal toe; daarna werd alles weer omhooggetrokken naar de hemel.

- Bijbellezing 2: Handelingen 15:22-29

²²Daarop besloten de apostelen en de oudsten in overleg met de hele gemeente enkele afgevaardigden met Paulus en Barnabas mee te zenden naar Antiochië. De keuze viel op twee leiders uit de gemeente: Judas, wiens bijnaam Barsabbas luidde, en Silas. ²³Men gaf hun een brief mee met de volgende inhoud:

'Van de apostelen en de oudsten. Aan onze broeders en zusters in Antiochië, Syrië en Cilicië afkomstig uit de heidense volken: gegroet! ²⁴Wij hebben vernomen dat enkelen van ons u een bezoek hebben gebracht – zonder dat wij hun dat hadden opgedragen – en dat hun uitspraken aanleiding zijn geweest tot verwarring en verontrusting. ²⁵Daarom hebben we eensgezind besloten enkele broeders naar u toe te zenden in het gezelschap van onze geliefde Barnabas en Paulus, ²⁶mensen die hun leven op het spel hebben gezet voor de naam van onze Heer Jezus Christus. ²⁷We hebben Judas en Silas afgevaardigd, en zij zullen de inhoud van deze brief mondeling toelichten. ²⁸In overeenstemming met de heilige Geest hebben wij namelijk besloten u geen andere verplichtingen op te leggen dan wat strikt noodzakelijk is: ²⁹onthoud u van vlees dat bij de afgodendienst is gebruikt, van bloed, van vlees waar nog bloed in zit, en van ontucht. Als u zich hieraan houdt, doet u wat juist is. Het ga u goed.'

Preek

Je leest dus dat in het koninkrijk van Jezus. In Gods nieuwe wereld. Dat daar maar heel weinig voedselwetten gelden. In de overgangstijd schrijven de apostelen nog voor dat je geen vlees mag eten dat aan afgoden geofferd is. En ook geen vlees waar nog bloed in zit, geen levend voedsel dus. Maar voor de rest wordt voedsel als een vrije kwestie beschouwd. En dat is onvoorstelbaar in die tijd. Het conflict bijvoorbeeld dat op een gegeven moment tussen Paulus en Petrus ontstond, dat ging over eten. Over met wie je je maaltijd gebruikt. Voor de Joden was dit echt onoverkomelijk, die vrijheid. Juist op het gebied van eten.

Jezus had trouwens ook al zoiets gezegd. In Marcus 7 heeft hij een discussie met Farizeeën over rein en onrein. En dan zegt hij tegen zijn leerlingen:

Slide ¹⁸... 'Begrijpen ook jullie het dan nog niet? Zien jullie dan niet in dat niets dat van buitenaf in de mens komt, hem onrein kan maken ¹⁹omdat het niet in zijn hart, maar in zijn maag komt en in de beerput weer verdwijnt?' Zo verklaarde Hij alle spijzen rein.

Waar voor Joden voedsel dus een groot deel van je identiteit bepaalt. Of in ieder geval van de uiting van je identiteit. Daar lijkt het bij christenen helemaal weg. En de vraag van vandaag is dan: is dat zo? Doet het er helemaal niet toe wat je eet? En daarvoor wil ik terug naar een regel uit het Oude Testament.

Een bizarre tekst. Maar hij staat wel drie keer in de Bijbel. Dat is, zo zou je kunnen zeggen, meer dan de 10 geboden, die er maar 2 keer in staan. En Jezus zegt zelf in de Bergrede, dat de wetten van het Oude Testament nog steeds impact voor ons moeten hebben. Dus we moeten ons afvragen: wat zegt deze tekst ons vandaag? Je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder.

De Joden halen hier één van hun belangrijkste voedselregels uit. Rabbijnen maken van deze regel een hele set aan maatregelen. Ze stellen: hier staat dat je melk en melkproducten niet mag vermengen met vlees. In de praktijk betekent dat, dat je in één maaltijd geen vlees en melk mag combineren. Als je vlees braadt, mag dat niet in roomboter. En een toetje mag geen melkproducten bevatten. Als je iets met melk bereidt, kan je wel vis eten, maar geen vlees. In meer strikte Joodse gezinnen hebben ze zelfs 2 keukens, zodat melkproducten en vleesproducten niet met elkaar in aanraking komen. Dus

dit kleine zinnetje, dat drie keer in de Bijbel voorkomt, heeft enórmee impact voor de Joden bij hun eten.

Ik denk dat deze zin daarmee veel te breed uitgemeten is. De uitleg is van lieverlee ver bij de tekst vandaan komen te staan. Maar wat betekent deze regel dan wél, ook voor ons?

In 1929 werd in Ugarit, een verwoeste stad in Syrië, vlak bij de Middellandse Zee, een archeologische vondst gedaan, van kleitabletten. Daarin, zo zei men, was een regel te vinden, dat je de weergoden gunstig kon stemmen bij droogte, door een bokje – als symbool van kracht en leven – te koken in de melk van zijn moeder – ook symbool van levenskracht – en dan die melk over de gewassen te gieten. Dat zou de goden gunstig stemmen en herstel van de vruchtbaarheid garanderen. En dat zou natuurlijk een prachtige uitleg van onze tekst zijn. Niet meedoen met de afgodendienst, maar zegen op het land van Góð te verwachten. Alleen blijkt die tekst op dat kleitablet in Ugarit iets anders vertaald te moeten worden. Dus hoe mooi het ook past, bewijs is er niet voor. Het is natuurlijk zo dat je alles van de Heer moet verwachten en niet van allerlei manipulaties van afgoden, maar dat kun je niet uit deze tekst halen.

Maar wat dan wel? Wat zegt de tekst: 'je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder' dan wel voor ons? Er zijn Joodse uitleggers, die stellen: je mag dat wat leven geeft – moedermelk – niet gebruiken om juist datgene dat door die melk in leven moet blijven – een geitenbokje dat nog bij de moeder drinkt – te doden en te bereiden. Ik vind dat tot nu toe de meest aansprekende verklaring.

En ik zou daar 2 conclusies uit kunnen trekken voor vandaag:

1. *Gebruik het voedsel waar het voor bedoeld is.* Maak geen inbreuk op de natuurlijke gang van zaken. Hoe je dat concreet kan maken laat ik graag aan je eigen overdenking of het gesprek binnen je kring. Wat je zou kunnen bespreken is: waarom halen we ons voedsel van over heel de wereld? Rundvlees uit Argentinië, Parmaham uit Italië, Ahornsiroop uit Noord-Amerika en ga zo maar door. Zou het niet veel natuurlijker zijn om voedsel van dichtbij te halen? Maar er is misschien wel meer te verzinnen. Bijvoorbeeld over genetisch gemanipuleerd voedsel. Overdenk en bespreek het vooral.
2. *Wees niet onnodig wreed.* We kennen allemaal wel de beelden van misstanden in slachterijen. Maar het gaat veel verder. Als voor de productie van jouw voedsel het milieu ernstig schade wordt gedaan, dan is dat niet oké. Dat kan zowel voor dierlijk als voor plantaardig, als ook voor synthetisch voedsel gelden. Als de aarde stuk gaat voor de productie van jouw boterhambeleg, jouw toetje of jouw snack, dan zondig je volgens mij tegen dit gebod in de Bijbel.

En ik besef dat in de huidige wereld keuzes lastig zijn. De economie rondom voedsel is complex en niet zomaar veranderbaar. Deze tekst uit de Bijbel zegt je wel, dat het belangrijk is om goed over je voedsel na te denken. Niet zomaar alles te consumeren. In ieder geval is het zo, dat ook hoe je omgaat met voedsel er toe doet.

Als je Jezus volgt, dan gelden er geen aparte voedselwetten. En dat geldt voor veel meer gebieden. Waar je Heer op mikt is een leven dat één geheel is. Dat je in alles zuinig bent op Gods eer, zuinig ook op je naaste en op deze wereld. Dat je je héle patroon van uitgaven en nadenken over dingen laat stempelen door wie Jezus is. Dat is best een lastige klus, omdat het je heel vrij laat. Het is ook een lastige klus, omdat je alles gemotiveerd vanuit liefde gaat doen. Dan zijn regels gemakkelijker. De

regel: 'je mag een geitenbokje niet koken in de melk van zijn moeder' is voor ons supergemakkelijk te houden. Het zou niet eens in ons opkomen. Maar zodra je de diepere laag gaat zien die God wil aanbrengen in je leven, dan is niets meer neutraal. Ook je voedsel niet.

Amen